ÇINARALTI

Sayı : 36

Kuruş 10

MİLLİYET DERGİLERİ

HAFTALIK FİKİR VE SANAT MECMUASI

BU SAYIDAKİLER:

Kuvayı Milliyeciler Ruhu!	Yusuf Ziya Ortaç
Osmanlı İmparatorluğu tarihinde ilk rüşvet	H. E. Erkilet
Ekonomi ve milliyetçilik	Peyami Safa
İran Türkleri	Atsız
Mavilik (şiir)	Edip Ayel
Türklerde çiçekçilik	Hüseyin Namık Orkun
Ülküye (şiir)	Kerim Yunt
Afşar aşireti	Profesör A. Caferoğlu
Yavuz Selim	Nejdet Sançar
Kezban (hikâye)	Şemsettin Kutlu
Japon ruhu	Dr. M. Hakkı Akansel
Gelenek (şiir)	Ali İzzet
Ebedî Aş (şiir)	Hasan Çelebi
Göç (roman)	Yusuf Ziya Ortaç

Seçme, güzel şiirler; kitaplar, mecmualar

MİLLÎ KÜTÜPHANE ANKARA 143

CEMAL NADİR

10.000 kadını
Hayrette bırakan
GARİP BİR PUDRA
TECRÜBESİ

Daha güzel
görünebileceğinizin
Kat'i DELİLİ

BUGÜN bu
TECRÜBEYİ
Yapınız.

Pudracılıkta şayanı hayret son bir keşif.. *Cildi güzellestiren,* ona güzel bir cazibe ve yeni bir hayat veren unsur . . . donuk ve çirkin bir cildi, gençliğin tabii renklerile süsler. Pudra yağmur'a, Rüzgâr'a ve hatta terleme'ye rağmen bile sabit kalır ve artık parlak burun bırakmaz. Bu cevher (Krema köpüğü) nami altında beratı istihsal edilmiş ve yalnız Tokalon Pudrasında bulunmaktadır.

CİDDEN MÜHİM BİR TEKLİF

Yüzünüzün bir tarafına krema köpüğü sayesinde istihzar edilen Tokalon Pudrasını ve diğer tarafına her hangi bir pudrayı sürünüz. Şayet "Krema köpüklü pudra" ile pudralanmış taraf diğerinden *daha güzel daha taze* ve *daha cazip* görünmezse Tokalon pudranıza verdiğiniz para iade olunacaktır.

Sahibi ve Neşriyat Müdürü:
ORHAN SEYFİ ORHON

Basıldığı yer: Cumhuriyet Matbaası - İstanbul

ÇINARALTI
Koleksiyonu
Pek az kalmıştır.

Güzel ve sağlam cilt içinde 330 kuruş.
Taşraya taahhütlü olarak 346 kuruş.

Birinci, ikinci, üçüncü sayılar

Mevcudu kalmayan Birinci, İkinci, üçüncü sayılar tekrar basılmıştır. ÇINAR yayınevinden tedarik edebilirsiniz.

RADYOLİN
İLE SABAH, ÖĞLE VE AKŞAM

Her yemekten sonra günde üç defa muntazaman dişlerinizi fırçalayınız.

Mutlaka kazanacaksınız!

Millî piyango, netice itibarile daima kazançtır!

Bir Millî Piyango

bileti almakla, mutlaka kazanacaksınız. Bu kazanç, şahsî olmasa da millîdir. Cebinize girmeyen ikramiye, iki çelik kanat olup göklerde sizi koruyacaktır.

Millî piyangoyu hiç bir ay kaçırmayınız!

MİLLİYETÇİ GENÇLER

KİTAPLAR, MECMUALAR

Sarıkız mermerleri

Ömer Bedrettin UŞAKLI

Kıymetli genç şairlerimizden Ömer Bedrettin Uşaklı'nın (Sarıkız Mermerleri) isimli bir şiir mecmuası çıktı. Okuyucularımızın pek iyi tanıdıklarına emin olduğumuz Ömer Bedrettin Uşaklı şimdiye kadar neşrettiği birçok güzel manzumelerile edebî kıymetini ve kudretini tanıtmıştır. Zarif bir üslûbu, ince bir hassasiyeti olan şairin bu kitabı, yazdığı en güzel, en muvaffak manzumeleri topluyor. Millî veznin tatlı, içli, ahenkli, millî tahassüsleri, memleket manzaralarını canlandıran (Sarıkız Mermerleri) ni okuyucularımıza hararetle tavsiye ederiz, ve bir imkân bulunca bu kıymetli sanat eserine tekrar dönmeği vaadederiz. Kitaptan (Bir seyahat hâtırası isimli güzel şiiri alıyoruz:

BİR SEYAHAT HÂTIRASI

Mükrimin Halile

Şafakla karşılaşan gözlerim ıraklarda,
Sese hasret kulağım titrek çıngıraklarda.
Üstümde mavi bir gök, altımda yağız tayım,
Ne yaylâlar dolaştım!.. ah nasıl anlatayım!

Zâlim kamçım elimde ateşten bir yılandı,
Yolumda inliyordu sanki çın çın kayalar...
Atımın nal sesini kim bilir kaç yıl andı
Yemyeşil ovalara bakan yalçın kayalar!..

Bazan mağrur bir dağın dik başında dururdum,
Bazan düz bir ovada farkım olmazdı kuştan.
Bazan güneş altında çıkarken bir yokuştan
Köylerden öğrendiğim bir türkü tuttururdum..

Tatlı, serin akşamlar dolaşırdı her yeri,
Salçarımda duyardım nağmesini rüzgârın..
Bir dilber eteğinden aldığım üzümleri
Soğuturdum içinde gölgeli kaynakların...

Neş'eden koca yaylâ bazan içime dardı,
Şen bir delikanlının binince düvenine.
Beni şehit oğlum benzetirken bir nine,
Harmanda inliyerek kağnılar gıcırdardı...

Ak sıvası parlıyan sevimli odalarda,
Bazan minder üstünde saatlerce dalar da
Dinlerdim köylülerden ekinleri, dağları.
Su başlarında geçen acıklı sevdaları...

Sabahları güneşin saçları, darmadağın,
Dolaşırdı çamların kokulu dallarına,
Tepesi görünürdü karşıdan Muratdağın,
Türküler karışırdı çoban kavallarına...

ÇINARALTI

Sayın okuyucularına 6 haziranda çıkacak gelecek sayıdan itibaren fiyatını 15 kuruşa çikarmak zorunda kaldığını bildirir !

«Çınaraltı» muvakkaten kapatıldıktan sonra tekrar intişarına müsaade edilmesi üzerine okuyucularından gördüğü büyük alâka ve sevgiden çok memnun ve müteşekkirdir. Müşterek ülkümüz yolunda çalışan mecmuamızın naçiz hizmetlerinin bu suretle karşılanması bize çok şevk veriyor. Bütün emelimiz Çınaraltı'nın daha mükemmel, daha güzel çıkmasına çalışmaktan ibarettir. Bunun için elimizden gelen her şeyi yapmıya hazırız. Türklüğe hizmet etmekten başka emeli olmıyan Çınaraltı kendi yağile kavrulmak imkânını buldukça okuyucularından hiç bir fedakârlık istemez. Nasıl ki şimdiye kadar diğer meslekdaşlarımız fiyatlarını 15 kuruşa çıkardıkları halde biz arttırmamakta sebat ettik. Fakat artık her şeyle birlikte kâğıt fiyatı da o kadar yükseldi ki Çınaraltı'nı bu fiyatla çıkarmak maddeten imkânsız oldu. Biz de 6 haziranda çıkacak gelecek sayımızdan itibaren Çınaraltı'nı 15 kuruşa çıkarmak zorunda kaldık. Bugünkü vaziyetten dolayı aldığımız bu tedbirin muvakkat olduğunu bildirir ve ilk imkânda Çınaraltı'nın yine eski fiyatına ineceğini vait ve temin ederiz. Bu zaruri tedbirin eski abonelerimize şümulü yoktur.

ÇINARALTI

Dilde, fikirde, işde birlik

Sayı: 36 — Cumartesi 30 Mayıs 1942

İdare Evi : İstanbul, Ankara caddesi, Çınar Yayınevi. No. 47

TÜRKÇÜ FİKİR ve SANAT MECMUASI

Telefon : 22129 — Fiatı: 10 Krş. — Cilt : 2

Kuvayı Milliyeciler Ruhu!

Yazan: Yusuf Ziya ORTAÇ

Türkiye Cümhuriyeti, plân ve teşkilâttan doğdu. İzmirin işgaline karşı silâhını alıp dağa çıkan millî heyecanı, bir askerî plân içinde, İsmet İnönünün teşkilâtçı dehası toplamıştır. Çete, onun elinde ordu oldu!

O günden bugüne kadar, her muzaffer neticeye bakınız: karşınıza plân ve teşkilât çıkar. Bütün yeni müesseselerile inkılâp, plânlı bir düşüncenin ve teşkilâtçı bir iradenin eseri değil midir?

Plân ve teşkilât...

Geçen hafta, büyük toplantılarından birini yapan Büyük Millet Meclisinde, Başvekil Doktor Refik Saydam, en realist bir devlet adamı teşhisile bu mevzuun üstünde durdu :

«Devlet teşkilâtının, köyden en yüksek makamına kadar zincir kademeleri tamam olmazsa bundan çok zarar göreceğiz.»

«Harbin başladığı gündenberi yaptığımız tecrübelerle görüyoruz ki, devlet teşkilâtı «a» dan «z» ye kadar, baştan başa bu memleketin ihtiyaçlarile telif edilebilecek şekilde tebdil edilmek lâzımdır.»

«Behemehal, dinamik ve teknik kabiliyeti tam bir devlet teşkilâtına mutlak ihtiyaç vardır.»

Plânlı ve teşkilâtlı bozguncuya, plânlı ve teşkilâtlı vurguncuya, plânlı ve teşkilâtlı soysuza, plânlı ve teşkilâtlı milliyetsize karşı, dinamik ve teknik kabiliyeti tam, plânlı ve teşkilâtlı devlet!

Her giriştiği mücadeleden zaferle çıkan Kuvayi Millliyeciler ruhile karşı karşıyayız.

Yusuf Ziya ORTAÇ

ABONE ŞARTLARI
Yıllığı 500, altı aylığı 250 kuruş
Ecnebi memleketler için :
Yıllığı 1000, altı aylığı 500 kuruş

Sahip ve Neşriyat Müdürü :
Orhan Seyfi ORHON

İHTAR :
İdarehanemize gönderilen eserler neşredilsin edilmesin sahiplerine iade edilmez.

145

MİLLÎ KÜTÜPHANE ANKARA

Sayı= 36, 30 Mayıs 1942

OSMANLI İMPARATORLUĞU TARİHİNDE

İLK RÜŞVET

Yazan:
Emekli General
H. E. ERKİLET

Âşık Paşazade Tarihi'ne göre [1] Yıldırım Bayezit Han Niğbolu zaferinden dönüşte İstanbulu artık zapta karar vermişti. Bunun için «Leşkeri azîm cemetti... Kendisi Bursadan göçtü. Boğazkesenin [Bizans kalesinin] üst yanında [şimdi Anadoluhisarı denilen] bir hisar yaptı. Güzelcehisar derlerdi.» Bu hisar bitince «İstanbul tekfurına haber gönderi, kim tiz Hisarı (yani Boğazkeseni) boşalt, bana vir ve illâ hazır ol, ilh...»

İstanbul tekfuru [Bizans İmparatoru] ise, Yıldırım Bayezid'in baş veziri Ali Paşaya «yüz balık gönderdi. Cemi'i içini altın ve gümüşle doldurmuş» bu hediyelerin ezici minneti altında kalan zayıf seciyeli veziriâzam hünkâra vardı. Gayet temelluk etti, İstanbul tekfurından. Elhasıl hünkârı razı eyledi, kim İstanbul içinde hünkârın kadısı otura ve bir mahalle mescidi ola. Yılda on bin filori haraç vere, bu tarik üzerine sulh olundu.» [2]

Görülüyor ki Yıldırım Bayezit Hanın yüz bin Haçlıyı Niğboluda mağlûp ve imha ettiği 1395 tarihinden sonra İstanbulu, içinden çürüyen köhne Bizansın elinden alamaması «Bizans İmparatorunun ilticası ve veziriâzam Ali Paşanın irtişası [3]» yüzünden olmuştu. Bizim tarihler bu hususta müttefiktirler. Avrupa tarihçileri ise, Osmanlıların o zamanlarda kale muhasarası fenninde acemi oldukları gibi, Marmaraya hâkim olacak kadar bir donanmaya sahip olmadıklarından İstanbulu alamadıklarını yazıyorlar. Bu doğru olabilir. Fakat, zaten keyif ve hevesine pek düşkün olan Ali Paşanın Bizans İmparatorundan rüşvet mesabesinde hediyeler kabul ederek bunların tesiri altında hünkâra İstanbul tekfuru tarafından temellukta bulunmasını mazur gösterebilecek hiç bir sebep yoktur.

Filvaki daha ikinci Osmanlı hükümdarı Orhan zamanında Kocaeli ve Bursa vilâyetleri tamamile alınarak Şehzade Süleyman Paşa kumandasile *Gelibolu*dan Rumeliye geçilmiş *(1356)* ve bütün Trakya ile Mezya *(Bulgaristan)*, *Makedonya* ve cenubî *Sırbistan zaptedilmiş*, *Macaristan* ve Bosna Herseğe kadar gidilmişti. Bu vaziyette İstanbul her iki kara cihetinden sarılmış, her tarafla muvasalası kesilmiş ve Bizans İmparatorluğunun hükmü İstanbulla yakın dolaylarına inhisar etmişti. Yalnız Karadeniz Boğazı henüz onun elinde bulunduğu için Bizanslılar en ziyade bu yolla Avrupanın sair yerlerile serbest temasta ve ayni zamanda Osmanlı Devleti aleyhinde tahriklerde bulunabiliyorlardı. Yıldırım Bayezid'in Güzelcehisarı yaptırması işte bu son Bizans yolunu kesmek içindi.

Bundan başka Anadolu ve Rumeli Osmanlı eyaletlerini biribirine bağlıyan en kısa, en tabii ve kolay yol İstanbuldan geçtiği için yabancı bir idare altında bulunan bu şehir Osmanlı memleketini ikiye bölüyordu. Onun için burada vaziyet böylece uzayıp süremezdi. İstanbulun zaptı Osmanlı memleketleri, bilhassa Avrupa cihetinde, Tunaya kadar genişledikten sonra artık zarurî olmuştu. Onun için, Yıldırım Bayezit Hanın baş vezirine düşen, Hanı İstanbulun fethinden vaz geçirmek değil, bilâkis bu fethe lâzım olan her vasıtayı derleyip hazırlamaktı.

Yıldırım Bayezit daha Şehzadeliğinde mükemmel bir kumandandı. Fakat padişah olup fetihler kazandıkça onda yalnız keyif ve safa değil, hattâ sefahet meyli bile hasıl olmuştu. Ahmet Rasim Osmanlı tarihinin birinci cildinin 109 uncu sahifesinde Yıldırım Bayezid'in, padişahlıktaki düşkünlüğünü şöyle anlatır: «Müverrihin, Sırp kıralı (İstefan) ın hemşiresi (Olivera) ya meftuniyetini, bu sebeple ıyş-ü işrete müptelâ olduğunu, veziriâzam (Ali) Paşanın sevkile sefahet ve israfa dalarak arada sırada gösterdiği cebr-ü şiddetle eski nizamı devleti sarstığını, hatalarından olmak üzere gösterirler. (Tac-üt-Tevarih) ile (Sahaf-ül-Ahbar) namlarındaki tarihlerimizde bu bapta bir hayli satırlar vardır...»

Âşık Paşazade Tarihi'nde de Yıldırım Bayezidin (Olivera) ya mukabil (Semendere) yi bile Sırp kıralına sadaka ettiği yazılıdır.

Yıldırım Bayezit kendine hâkim bir kumandan, bir şehzade ve bir hükümdar olduğu müddetçe milletine Kosova ve Niğbolu ayarında büyük zaferler kazandırmıştı. Fakat ülkesinde israf ve sefahete meydan verdiği andan itibaren memleket ve milletinin talihi aksine döndü. Onun Kosova ve Niğboluda harikalar yaratan askerleri tayın ve aylık alamadıklarından birçok defalar isyan ettiler. Ordu ihmal görerek silâh, techizat ve hazırlıkça geri kaldı. Yalnız İstanbul fethinin geri kalması değil, onun nihayet Temüre mağlûp ve esir olması ve Osmanlı devletinin münkariz olmak tehlikesine düşmesi işte bu yüzdendir.

Yıldırım Bayezit Han eğer zevk ve safaya bu derece inhimâk göstererek mânen düşmemiş olsaydı baş veziri Ali Paşa onu Niğboludan sonra İstanbulu zaptetmek karar ve azminden çeviremezdi. Yıldırım Bayezit bir çok zafer ve fetihlerine rağmen tarihin onu ilelebet mahkûm ettiği diğer bir cinayeti daha vardır ki Kosova meydan muharebesinin sonunda babası Murat Hüdavendigârın bir yaralı düşman tarafından şehit edilmesi üzerine padişah olunca, kardeşi Yakup Çelebiyi, henüz dumanları tüten muharebe alanında kumanda ettiği askerin başından «Baban çağırıyor!» diye getirterek, oracıkta ve babasının na'şı yanında öldürtüvermesidir, ki Osmanlı tarihinde kardeş öldürme cinayetlerinin ilki de bu olmuştur.

Yıldırım gerek bu cinayetinin ve gerek sefahet ve israf yüzünden devlet umurile bilhassa orduyu ihmal etmesinin maddi ve mânevi cezalarını Temüre mağlûp ve esir olmakla ziyadesile çekmiş ve esarette ölen ilk ve son Osmanlı hükümdarı o olmuştur.

H. E. Erkilet

---

[1] Âşık Paşazade Tarihi İstanbul - Matbaai Âmire, 1333 hicrî.

[2] Tırnak içindeki bu yazılar Âşık Paşazade Tarihi'nin 65 ve 66 ncı sahifelerinden alınmıştır.

[3] Ahmet Rasim beyin Osmanlı tarihi, 1. Tabı, 1. Cilt. 54. sahife.

146

İLİM KARŞISINDA MİLLİYETÇİLİK: 2

Ekonomi ve Milliyetçilik

Yazan : Peyami SAFA

Hürriyetçi ekonominin temeli ferttir. Devletin vazifesi ferdin menfaatlerine bekçilik etmekten ibaret kalır. Bütün iktisadi münasebetler, arz ve talep, sermaye ve emek, ithalât ve ihracat, fertler ve onların teşkil ettikleri sınıflar arasındaki serbest rekabet ve mücadelenin neticesine bırakılmıştır. Devlet hâkim sınıflarla mahkûm sınıflar arasındaki büyük müsavatsızlık önünde bitaraflıktan ayrılamaz. Fertlerin menfaatlerine âlet olmaktan başka hiç bir vazifesi kalmıyan hürriyetçi devletin millî bir ideali yoktur.

Bugünkü demokrasi Avrupanın sanayi memleketlerinde doğmuştur. Bu sistem ziraatçi memleketlerin istismarına dayanır. Yapılan hesaplara göre sanayici memleketlerde bir işçinin temsil ettiği iş, ziraatçi memleketlerde beş altı işçinin elde edebildiğine muadildir.

Demokrasi, ki bir kaç büyük sanayi memleketinin geri kalan bütün dünya memleketlerini sömürmesinden başka bir şey olmıyan sanayi kapitalizminin hukukî bir ifadesidir, istismarcı milletleri dünya tarihinde eşi görülmedik bir tarzda zengin etmiştir. Hakikatte, zengin olan bu milletler değil, bu milletler içinde beynelmilel sermayenin ortağı ve ajanı olan fertlerin teşkil ettiği bir tek sınıftır. O memleketlerde bu tek sınıfın kazanç şebekesi dışında kalan ekseriyet, yine dünya tarihinde eşi görülmedik bir sefalete düşmüşlerdir.

Sınıf mücadelesi bu tezattan doğar. Çünkü, M - H. Lenormand'ın pek iyi formülleştirdiği gibi istihsalin iki âmili vardır: sermaye ve emek. Bu iki âmilden kazanç elde edilir. Bu kazancın bir parçası, kâr halinde sermayeye gider; öteki parçası ücret halinde emeğe verilir. Sermayeci de, işçi de bu kazancın büyük parçalarına sahip olmak istedikleri için, aralarındaki çatışmadan sınıf mücadelesi doğmuştur.

Hürriyetçi devlet, prensipleri bakımından, bu mücadelede iki tarafı serbest bırakmak zorunda olduğu için aralarını bulmağa ne mezun, ne de muktedirdir. Mezun değildir, çünkü liberal bir nizamda rekabet, mücadele ve fertlerin fertleri, sınıfların sınıfları istismarı serbesttir; muktedir değildir, çünkü sınıflar arasındaki müsavatsızlığı ve mücadeleyi ortadan kaldıran bir teşkilâttan mahrumdur. Sınıf mücadelesi ve ona dayanan marksist ekonomi, bu hürriyet nizamından doğdu. Taşkın bir fertçiliğe dayanan bu nizam, fertlerde kazanç hırsını o hale getirdi ki paradan başka Allahı kalmıyan benci ve menfaatçi bir bezirgân ahlâkı yarattı.

Hürriyetçi ekonominin karşısına iki azılı düşman çıktı: Marksist ekonomi, millî ekonomi.

Marksist ekonomi, zaferini mahkûm sınıfın hâkim sınıfa galebesinde arıyordu; hayalen bütün millî hudutları siliyor, «Dünya işçileri birleşiniz!» diyordu. Millî ekonomi, hâkimiyeti bir sınıfın elinden alıp ötekine vermek değil, sınıflar arasındaki ihtilâfı ve müsavatsızlığı millî menfaat lehine ortadan kaldırmak dâvasındadır. Sınıf yok, millet var; ferdî menfaat yok, millî menfaat var; hak yok, vazife var; ben yokum, biz varız. Fakat buradaki «yok» izafidir: Önce millî, sonra ferdî menfaat; önce vazife, sonra hak; önce biz, sonra ben... demektir.

Bunun için marksist ekonomi ferdî mülkiyeti ortadan kaldırmak istediği halde millî ekonominin böyle bir dâvası yoktur. O, rekabete de cevaz verir. Millî ekonominin gözünde kazanç bir suç değildir.

Şu kadar ki mülkiyet, rekabet ve kazanç, hürriyetçi ekonomide olduğu gibi, millî menfaat ve mahkûm sınıflar aleyhine başı boş bırakılamaz. Alabildiğine kazanca, paraya tapan ahlâka, lükse ve sefahete paydos! İstihsalin iki âmili, sermaye ve emek, aralarında sınıf kavgasına imkân bırakmıyacak bir teşkilâtla, kazançtan — istedikleri değil — lâyık oldukları ve millî menfaate en uygun payı alırlar. Hususî menfaatlerin hâkimi ve nâzımı âmme menfaatidir.

Marksist ekonomi dâvayı sınıflar arasında görür. Halbuki sınıflar millî camialar içinde teşekkül etmişlerdir. Bir cemiyet kadrosu olmıyan yerde sınıf yoktur. Dâvayı parçada değil, bütünde gören millî ekonomi, sınıfların menfaatini millî menfaatle ayarlıyarak bu mücadeleye nihayet verir; bütünün şartlarını islâh ederek parçalar arasındaki ahenksizliği ortadan kaldırır.

Sınıf mücadelesine dayanan marksist ekonomi, esasen bu mücadeleyi doğuran hürriyetçi ekonominin piçi olduğu için, liberalizmle beraber o da yıkılmıya mahkûmdur. Çünkü liberal olmıyan bir nizamda ne sınıf mücadelesi, ne de ona dayanan marksist ekonominin vücuduna lüzum kalır.

Liberal nizamda patronların menfaatini patron sendikaları, işçilerin menfaatini işçi sendikaları korumağa çalışır. Aralarında bazan grevlerle neticelenen şiddetli mücadeleye devlet karışamaz. İster grevle neticelensin, isterse birçok iktisadi hasarlara sebep olsun, bu mücadeleden en çok zarar gören millî menfaattir. Senelerdenberi Fransa ve Amerika bize bunun sayısız canlı misâllerini vermiştir.

Millî ekonomi, bu sendikaları devletin murakabesi altında korporatif bir nizamın içine alır. Bütün istihsal, istihlâk, maliyet, ücret, fiyat meseleleri, müsavi reylere sahip olan işçilerle patronlar arasında, bu korporasyonlarda halledilir. Halledilemediği takdirde, âmme menfaati namına Devlet müdahale eder ve dâvayı, şu veya bu tarafın değil, âmmenin lehine karara bağlar.

Bugün Avrupa memleketlerinin her biri, kendi bünyesine göre ve birbirini taklidetmeğe muhtaç olmadan bir korporasyon nizamı vücuda getirmiştir. Millî bir kadro içinde iktisadi birliği vücuda getiren bu teşkilât, modern demokrasinin babası sayılan Fransaya da nihayet girmiş bulunuyor. Çünkü lâkırdıda kalmak istemiyen bir milliyetçilik, millî birliğini, bütün iktisadi ihtilâfları ortadan kaldıran ve gayri tabii kazançlara imkân bırakmıyan böyle bir teşkilâta bağlamak zorundadır.

Peyami Safa

İran Türkleri

Yazan: ATSIZ

İran Türklerinden olduğu anlaşılan San'an Azer tarafından «İran Türkleri» adıyla 44 sayfalık bir kitap neşrolundu. Sekiz puntoluk harflerle dizilen ve resimlerle bezenen kitabın sonuna ayrıca iki tane de harita ilişti-rilmiştir. Bu haritalardan biri 1922 de Sovyetler tarafından bastırılan İran Azerbaycanı haritası, öteki de İran Türklerinin yaşadıkları yerleri gösteren 1/400.000 ölçüsünde bir İran haritasıdır.

Kitabın önsözünde İrandaki beş milyon Türk adına, Türkiye münevverlerine hitaben söylenen dokunaklı sözlerden bugün Türkiyede 37.000 İranlı Türk mültecisi olduğunu öğreniyoruz. İşte kitap, bu 37.000 den biri tarafından yazılmış ve İran Türklerini Türkiye Türklerine tanıtmak ülküsiyle kaleme alınmıştır.

Kitap, İranda hükûmet süren Türklerin kısa tarihini anlatmakla başlıyor. Burada en çok dikkate çarpan cihet, şimdiye kadar «Saman» adı ile tanınmış olan maruf hüsülâlesinin «Yasaman Kutay Oğullarına anılmasıdır. Muharrir, hangi tarihi kaynağa dayanarak bu adı ileri sürdüğünü, maalesef, bildirmiyor. Malûmdur ki Saman Oğulları devletinin ordusu Türk olmakla beraber hükümdar ailesinin ırkı katî olarak tesbit edilmiş değildi. Ekser tarihlerde Saman, bazan da Şaman şeklinde yazılan sülâle atasının Türk veya Fars olması ihtimalleri aynı zamanda mevcuttu. Eğer bu şahsın adının Yasaman Kutay olduğu tarihî bir vakıa olarak ispat olunursa Saman Oğullarının da Türklüğü ortaya çıkmış olur.

Müellif, İran Türklerinin esasen Fars olup sonradan zorla Türkleştirildiği hakkında Acemler tarafından ileri sürülen boş iddiaları reddettikten sonra İran Türklerinin yaşadığı yerlerdeki Türkçe coğrafî isimleri ele alıyor ve köy, dağ, ırmak adlarından birçoğunun Türkçe olduğunu göstererek buraların Türk ülkesi olduğunu ispat ediyor. Bir ülkedeki coğrafya isimlerinin, o ülkede yaşıyan halkın milliyetini tâyin hususunda ne kadar sağlam bir delil olduğu malûmdur. Bu delillerden başka kitabın 16 ncı sayfasında Tebrizli iki Türk çocuğunun resmi var ki kıyafetleri ve yüzleri ile tamamile yuvarlak yüzlü ve topaç kılıklı Türkiye çocuklarına benzemekte ve insanın bu çocuklara derhal kanı ısınmaktadır.

Yine kitabın 17 nci sayfasından öğrendiğimize göre İrandaki Türkçe coğrafî isimler değiştirilmekte, yerlerine Farsçaları konulmaktadır. Hattâ Türk çocuklarına Türkçe isim koymanın yasak olduğunu da yine burada hayret ve ibretle okumaktayız. İşte bu küçük ve değerli kitabın 22 sayfası bu hayret ve hayret verici hâdiselerle doludur.

Kitabın son 20 sayfası (yani yarısı) ise İrandaki Türk şairlerinden bahsetmektedir. Bu bölüm, S. Aran'ın yazılarından alınmıştır. Bu yazıların bir takımı evvelce Tasvir gazetesinde ve Çınaraltıda çıkmıştı. Buradaki Tebrize ait halk türkülerinde hiç bir yabancılık sezmedik. Küçük bir farkla bunlar Anadolu halk edebiyatı örneklerinin aynıdır. Bundan sonra Azerbaycan şairlerinden Hatâi (16 ncı asır), Saib (17 nci asır), Kavsi (18 inci asır), Sarraf, Halhâlî, Nebâtî, Şükûhî, Râcî (beşi de 19 uncu asır) ve bir de şimdi İranda yaşayıp Türklüğe hizmet eden Türkçü bir şair olduğu için adı verilmeyip A. rümuzu ile gösterilen bir şairin şiirlerinden örnekler verilmektedir. Bu malûmatın hemen hemen hepsi bizim için orijinaldir Yalnız meşhur İran Türkleri hükümdarı Safevi Şah İsmailin şiirdeki mahlası olan «Hatâi» kelimesi hakkında kitapta verilen malûmata dair birkaç söz söyliyeceğiz. Çünkü Hatay kelimesi hakkında revaçta olan kanaate iştirak etmiyoruz: Bu kelimenin en eski şekli «Kıtay» olup Orhun yazıtlarında geçmekte ve bir Moğol kavminin adı olarak kullanılmaktadır. Kıtay yahut Hıtayların bir kısmı sonradan Şimalî Çini zaptedip orada devlet kurdukları için Şimalî Çine Kıtay veya Katay demek âdet olmuştur. Sonraları bu söz bütün Çinin umumî adı haline gelmiştir. Türkistan Türkleri bugün Çine Katay demektedir. Bu tâbir Türklerden Ruslara da geçmiştir. Kitapta, Şah İsmailin «Hatâi» mahlasını, mensup bulunduğu Hatay uruğundan aldığı söyleniyor. Karahıtaylar batıya gelip dağıldıktan sonra bunlardan bazılarının Kazak ve Başkurt Türkleri arasında «Katay» adını taşıyan oymaklar halinde günümüze kadar yaşamışlarsa da Türkiyede, bilhassa Antakya civarında büyük bir Hatay uruğundan haberdar değiliz. Şah İsmailin kendisi Türk olduğu halde, malûmdur ki şeceresini siyasi maksatlarla Peygambere ulaştırıyordu. Böyle düşünen bir adamın mensup bulunduğu uruk veya boyun adını taşımıyacağı şüphesizdir.

San'an Azer'in kitabını Türkçü münevverler muhakkak okumalıdır. Azerî şivesiyle karışık o samimî satırlarda insanı İran Türkleriyle alâkadar olmağa sürükliyen bir çekicilik var.. Komşumuz İranda yaşıyan Türkleri az tanıyoruz. Az tanıdığımız birşey değil, yanlış tanıyoruz. Bu yanlış düşünceleri silmek için bu kitap gibi birçok kitaplara daha ihtiyaç vardır.

ATSIZ

Mavilik

Bulanma gök yüzünün lâcivert olan denizi
Acımla rengine daldım, açıl da gizle bizi!

Süzül, genişle, derinleş, eğil de kendine çek
Uzanmış ellerin elbette avcum en temizi.

Başım bulutlara değsin de lâle devşireyim,
Benim güzelliği sevmekte devrin en titizi!

Susup ta söylediğin şarkı çınlayor bende,
Küsüp te yaş döküversen olur gözümde dizi.

Karanlık insana yerden, ışıksa göktendir,
Çeker semalara bir kol yavaşça cümlemizi.

Bugün değilse yarın hep senin misafiriniz,
Adam ilâh imiş aslen, semada kalmış izi!

Biraz çiçek de yetişmezse göklerinde EDİB
Bulur göğüslere takmak için yarın nemizi?

Edip AYEL

TÜRK MEDENİYETİNDEN SAHİFELER

Türklerde çiçekçilik

Yazan : Hüseyin Namık ORKUN

Bugün dil bilgisi ilmi sade kendi sahasının değil aynı zamanda tarih, ziraat ve hayvancılığın da en mühim yardımcısı olmuştur. Bir kelimenin o dilin esas malı olması delâlet ettiği mefhumun da o kavmin malı olduğuna delâlet eder. Meselâ at sözü tertemiz Türkçedir. Binaenaleyh Türk, atı başka bir milletten öğrenmemiş olup kendi yurdunun en eski hayvanı olarak tanımıştır. Öküz sözü ise Türkçe değildir. İndo-german dil grupuna ait olan bu söz Türklerin öküzü bu kavimlerden öğrendiğine delâlet eder. İşte kelimelerin asıllarını ciddî ve ilmî bir surette tetkik sayesinde o kavmin en eski devirlerde hangi hayvanları ve nebatları tanıdığı keyfiyeti meydana çıkar.

Türklerde ağaç yetiştirmek, meyvacılıkla uğraşmak ve çiçek bahçeleri vücuda getirmek çok eskidir. Boğa, dana, buzağı, keçi, oğlak, koç gibi hayvanların pek eski devirlerdenberi Türklerce malûm olduğu ve bu hayvanları yetiştirmeği Türklerin Macarlara da öğrettiğini Macar âlimleri dil bilgisinin yardımı ile meydana koymuşlardır.

Arpa, buğday, darı sözleri de aynı şekilde pek eski Türkçe olup bunları civar kavimleri de Türklerden öğrenmişlerdir.

Yemiş, elma, üzüm, şarap (eski türkçesi bor) gibi sözler de böyledir. Bunlar da Türk dilinden Macaraya geçmiş, yani Türkler bunları Macarlara da öğretmişlerdir.

Çiçekçiliğe gelince: Bu hususta malûmatımız daha azdır. Dil bilgisinin yardımı da bu noktayı aydınlatabilecek mahiyette değildir.

Çiçek sözünün en eski Türkçede kullanıldığını biliyoruz. Kelime eski Uygur metinlerinin birçoğunda geçtiği gibi bahçeye de bu metinlerde çeçekliğ denildiğini görmekteyiz. Çiçek sözünün eski telâffuz tarzı çeçekdir. Kâşgarlı Mahmud da kelimeyi bu şekilde yazmaktadır.

Çiçek sözünü eski Türkler kadınlara da has isim olarak takmışlardır. Eski metinlerde bunun misallerini gördüğümüz gibi Dede Korkut kitabında da böyle bir isme tesadüf etmekteyiz.

Sekizinci asırda bu sözün Bizansda da kullanıldığını görmekteyiz: 741-75 yıllarında saltanat süren Bizans hükümdarı Kanstantinos Kopronymos'un karısı bir Hazer Türkü idi. İşte bu Türk kadınının ismi Çiçek idi. Ve kendisi üste giyilen bir elbise taşımakta olup bu elbiseyi Bizanslılar da öğrenmişler ve elbiseye kıraliçenin ismine izafeten çiçek ismini vermişlerdi.

Eski Türkçedeki çiçek isimlerini toplıyarak tetkik etmek yarının genç âlimlerinin vazifesidir.

Türklerin bahçe işlerile uğraştığına ve güzel çiçekler yetiştirdiğine dair en mühim malûmatı Şark İslâm kaynaklarında bulmaktayız. Gardezi eserinde «Hazerlerin yurdunda çok ekilmiş tarlalar ve pek çok bahçe bulunur.» diyor.

Çiçekçiliğimizin tarihini tetkik ederken eski resimleri, minyatürleri ve diğer motifleri de araştırıp Türklerin buralarda ne gibi çiçek resimleri yaptığını da meydana koymak gerektir.

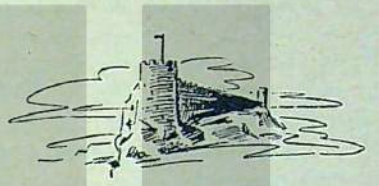

Ülküye

Akıp akıp giden yaylâ yoluyum,
Senin kevserinle silme doluyum,
Üstü gök kozaklı köknar dalıyım,
İzini izlerim yıllardanberi.

Güneş'i yollarda gölgen olayım,
Üstünde gezdiğin ülken olayım,
Bırakma dağlarda kölen olayım,
Yolunu gözlerim yıllardanberi..

Aradım boş yere.. düştüm, yoruldum,
Dışta demişlerdi içerde buldum,
Leylâ! Leylâ!. diye ben Leylâ oldum,
Bu sırrı gözlerim yıllardanberi..

Kerim YUNT

Osmanlılarda bahçe ve çiçek yetiştirmek hakkında da pek çok malûmata sahibiz. Bir münasebetle eserini zikrettiğim Takats Şandor da bu mevzua temas etmiş olup aynı zamanda Türklerin fevkalâde mükemmel yemiş te yetiştirdiğini kaydetmekte ve «**en mükemmel Türk yemişlerini Garp bizim** (yani Macarların) vasıtamızla tanımıştır.» demektedir.

Dedelerimizin çiçek yetiştirmesi ve sevgisi hakkında kendilerinin yazdıkları bir sürü eserleri olduğu gibi yabancıların da zamanımıza kadar gelebilen birçok yazıları vardır. Bu hususta Takats Şandor'un eserinde aynen şu satırları okumaktayız: «**XVI ncı asırda Garp ülkeleri en güzel çiçeklerini Türklerden alırdı. Türk; daima çiçek ve ağaç seven bir milletti. Türk yurdunda olduğu kadar gül hakkında daha güzel masallar, lâle hakkında daha nefis hikâyeler hiç bir yerde vücuda getirilmemiştir. Busbeck ile İstanbulda bulunanlar Türk bahçelerinin çiçekleri ve nefis yemişleri hakkında hayranlıkla yazmışlardır.**»

Türk çiçekçiliğine hakkile hayran olan bu yabancılar Türkiyeden çiçek tohumları, soğanları götürmeğe başlamışlar ve bu suretle Avrupada çiçekçilik vücuda gelmiştir. İlk Türk lâlesi 1559 da meşhur sefir Busbeck tarafından İstanbulda tedarik edilerek Herward'ın Augsburg'da bulunan bahçesine gönderilmiştir. Herward bahçesinde açan bu ilk lâle ile öğünerek bu sayede şöhreti etrafa yayılırken bu çiçeği tetkik için Konrad Gessner adlı bir âlim de buraya seyahat etmiş, çiçeği tetkik ederek De hortis Germaniae adlı eserinde ilk Türk lâlesinin resmini neşretmiştir.

Türkiyeye gelen yabancılar buradan Avrupaya çiçek tohumu ve soğanı götürürken diğer taraftan da Macaristandaki Türkler de çiçek yetiştirerek evvelâ Macarlara ve bu vasıta ile bütün Avrupaya çiçekçiliği öğretmeğe muvaffak olmuşlardır.

Macaristanda Türklerin çiçekçilikle ne derece uğraştıkları hakkında bir fikir verebilmek için şu malûmatı kaydedelim: 1594 de Jaszberény'i Macarlar işgal ettikleri vakit kalenin etrafındaki meyva bahçeleri yanmış, fakat daha uzakta bulunan çiçek bahçeleri kalmıştı. 1596 da Macarlar Fülek ve Széchen mevkiini işgal ettikleri vakit Türklerin çiçek ve meyva bahçelerini hayretle görmüşlerdi. Bütün Macar ordu efradı kendilerine bir bahçe ayırmışlar, fakat buna rağmen daha birçok sahipsiz bahçe kalmıştı.

Meşhur Estergom havalisini de Türklerin bahçeleri kaplamıştı. Avrupanın hayretle ve büyük bir alâka ile karşıladığı lâle, nergis, yasemin.. gibi çiçekler Türk bahçelerinde alelâde çiçekler idi. Evliya Çelebinin ifadesine göre Buda şehrinde Baruthanenin etrafı hep lâle bahçesi idi.

Bu satırları Türk istilâsının, Türk efendiliğinin ve Türk hâkimliğinin yalnız kılıca, yalnız kuvvete dayanmadığını göstermek için yazdım. Bu vâdide daha yazacağım.

149

ANADOLU SEYAHATLERİ NOTLARINDAN

Kars Vilâyeti

II.

AFŞAR AŞİRETİ

Yazan : A. Caferoğlu

XI inci asır Türk dilcisi Kaşgarlı Mahmud'un, «Oğuz» boylarından olarak kaydettiği «Afşar» aşireti, muhtelif içtimai sebeplerle, birçok kabileler kaynağı olan Kars vilâyeti dahilinde, bozuk bir Türk şubesi haline getirilmiştir. Anadolunun bilhassa Anti-Toros eteklerinde yerleşmiş olan bu aşirete kısmen bugünkü İran hududunda, Kafkasya Azerbaycanında ve İranda tesadüf edilmektedir. Kars vilâyetinde ise bunlar küçük bir köyde yerleşmişlerdir. Bu köy bugün Daşburun nahiyesine tabidir.

1917 yılı yazında, Kafkasya Azerbaycanının Zengezur kazasının, yaylâlarında rasladığım bazı «Afşar» oymaklarını, karakter itibarile mütecaviz ve hattâ komşularına karşı eşkıyalık yapan bir unsur olarak tanıdım. Anti Toros eteklerile Pozanti boylarında yaşayan «Afşar» ların aynı karaktere malik olduklarını, Ankara müzeler müdürü bay Hamit Zübeyir'in «Türk Yurdu» mecmuasındaki (Mayıs 1928 sayı 199) «Avşar Türk ağıtlarına dair» adlı makalesinden öğreniyoruz. Bu suretle Türkiye «Afşar» larını, «Varsak» lar gibi, sakin hayattan uzak ve yarı göçebe hayat tarzını tercih eden bir Türk aşireti olarak görüyoruz. İrandakiler hakkında ise, İran tahtını 1736 dan 1796 ya kadar ellerinde tutan ve 60 yıla yakın bir zaman İran idaresini kendi hâkimiyeti altına alan «Afşar» hanedanının mevcudiyetinden bir fikir edinebiliriz. Buna rağmen Kars vilâyetindeki Afşarların milliyet bakımından, büyük bir kadere uğraması, mahallî gelme unsurlar arasındaki dinî ve ictimai ayrılıklardan doğmuştur. Çünkü Afşarların bulundukları saha, coğrafî mevkii itibarile Kars, İran, Kafkasya ve Türkiye arasında kendine mahsus bir kavimler geçidi rolü oynadığından, Türkiyenin kabilesi en çok olan bir yerî ve şehir havatından uzak ve kendi aşiret hayatı içerisinde yaşayan, birçok Türk kabilelerinin dinî ve içtimai telâkkilerinin çarpıştığı bir merkez olmustur. Yekdiğerine zıt menfaat ve husumetlerin çarpışmasından müteessir olan tabil görüsmeler çok defa mücadelelerle neticelenmiştir. Bazan kendi aralarında, bazan komsu kabilelerle, bazan hattâ hükûmetle aralarında zuhur eden kavgalar yerli ahali içerisinde kabileler hakkında nahoş bazı fikirlerin doğmasına da sebebiyet vermiştir. Netekim «Arpa çayı» nın 3 - 4 kilometre yakınında bir köy ihtiyarından «Mürit» lerin kim olduğunu sorduğum zaman, 60 lık ihtiyar hiç düşünmeden bunların dinsiz olduklarını ve İslâm olmaları için önce, Ermeni sonra Ermeniden İslâmlığa dönmeleri lâzımgeldiğini açıktan açığa söylemekten çekinmemiştir. Ayni nahoş telâkki kabilelerin kendi aralarında dahi hüküm sürmektedir. «Kacar» aşiretinden birine nereli ve kim olduğunu sordum; bu da kendisinin halis «Acem» ve memleketinin de İran olduğunu ve Türklerle hiç bir alâkaları bulunmadığını söyledi. Şu suretle çok aşiretli ve birbirinden farklı içtimai teşekküller arasında umumî muayyen bir âhengin henüz kurulamadığını görüyoruz.

Umumiyetle kabileler arasındaki zıddıyeti körükliyen en büyük âmil din telâkkisi ve mezhep ayrılıklarıdır. Kars vilâyeti bu hususta, bariz bir misal teşkil eder. Burada «Sünnî», «Şiî», «Acem», «Mürit», «Kızılbaş» gibi tâbirler altında, hep taassubu körükliyen ve aşiretler arasındaki geçimsizliği doğuran birçok menfi unsurlar toplanmıştır. Ahali arasında «Mürit» lere karşı beslenen nefretin derecesi, yukarıda anlattığım bir ihtiyarın ileri sürdüğü kanaatten kolaylıkla anlaşılır. «Kızılbaş» lar hakkında da mevcut fikirleri, İstanbul muhitinde dahi duymak kolaydır. Fakat Karsın asıl geriliğini gösteren nokta «Sünnî» ve «Şiî» telâkkiler arasındaki ziddiyettir. Bu mesele hâlâ bugün bile moda halindedir ve bu yüzden aşiret ve kabile hakkındaki telâkkiler de bu iki kanaatin tesirinden kendisini kurtaramamıştır. Bunun en büyük örneğini «Afsar» kabilesi hakkındaki telâkkide görmekteyiz.

Bugün yerli Kars ahalisine göre Afsar kabilesi vevahut aşireti, Türk değildir. Sebebi, sırf bunların Şiî olusudur. Bu aşiret, mücerret bir cemiyet halinde yaşadığından ayni mezhepten olan Kürtlerle ihtilât etmiş ve bu yüzden Türklerden ayrı tutulmustur. Hakikatte ise, Afşar kabilesi, Kaşgarlı Mahmudun devrinde ne olmuşsa, bugün de odur. Ve milliyet bakımından özlüğünü tamamile muhafaza etmiştir. Kars müstahkem mevkii, kumandanı çok sayın General Şahap Güler'in himmetile temas ettiğim bir Afşarlı ağzından az bir malzeme toplamağa muvaffak oldum. Dorğut Auşar adını taşıyan bu Afsarlının ağzı ilk bakışta, bana «Kürt» ağzından farklı olmadığı fikrini verdi. Fakat daha sonra «Yusufeli» lilerin ağzını da topladıktan sonra, Afşarlılarla Yusufellilerin ağızca birbirine yakın oldukları kanaatine vardım. Bu suretle Afşarlıların ağızca da kendi öz şivelerini saklamış oldukları meydana çıkmış oldu. Buna bir örnek olmak üzere Afşarlara ait küçük bir parçayı kendi ağız hususiyetlerini mümkün olduğu kadar tesbite çalışarak buraya alıyorum:

İsvicreye bedel Bingol (1) dağleri
Muş ovasi Vanin şanli bağleri
Tortum bahçeleri dumlu dağleri
Yad eder ağleriz esgi çağleri.

Elajgertle Erzürümün ovasi
Goyun guzzi yetiştirir yaylasi
Bu yayleler Türkistanın ovasi.

Beyazit altinde Zengezur bağı
Türküstan elidir arslan yatağı
Effela (2) ser çekmişler Ağri dağı
Türk elinin öz yatağı.

Şipgi aşar Yavuz gahreman
İsmet paşadır yigitdir arslan
Görmedi mislini bu keni cihan
Verirdi düşmanlere nece bin ziyan.

A. CAFEROĞLU

(1) Bingöl.
(2) Eflâk.

Ne olur ki

— İsmetime —

Gönlümü üzen tasayı
Biliversen, ne olur ki?
Ona bastı hasret ayı
Geliversen, ne olur ki?..

Bugünün var mı yarını?..
Görebilsem, ne olur ki!
M s kokulu saçlarını
Örebilsem, ne olur ki!

Can senindir, baş senindir,
Bağrındaki taş senindir.
Gözden akan yaş senindir,
Silivers[illegible] ne olur ki!

İçimde [illegible] bir yara;
Düşünürsün kara kara.
Derdini [illegible] dağlara
Verebilsen, ne olur ki!

Gönül bağlamışım sana,
Senin [illegible] kahkahana.
Ağlıyorum yana yana,
Gülüversen, ne olur ki?..

Özlediğim gözlerine
Baksam derinden derine.
Tanrımın şaheserine
Erebilsem, ne olur ki!

Biliversen... Erebilsem!
Gülüversen, görebilsem!
Yoluna gül serebilsem,
Geliversen, ne olur ki?..

Halide Nusret Zorlutuna

YAVUZ Selim

Yazan:
Nejdet
SANÇAR

Türkiyenin Osmanlı hanedanının ilk on padişahı, hep değerli ve kahraman başlardır. Milletimize her birinin ayrı ayrı büyük hizmetleri vardır. Kimisi batının birleşik ordularını ezmiş, kimisi zaferleriyle tarihte yeni çağlar açmış, bazıları seferde veya savaşta ölmüş ve hepsi Türk bayrağını zafer rüzgârlariyle yarıştırmış hükümdarlardır. Fakat birbirinden değerli bu on hükümdar içinde bütün hanedanın en kahraman çocuğu dâhi bir asker olan Yavuz Sultan Selim'dir

Selim, daha şehzade iken ne yavuz bir Türk olduğunu herkese göstermişti. Korku nedir bilmez bir kalbe, çeliklerden daha sert bir azme sahipti. Çok savaşçı bir ruh taşıyordu. Tanrı, Türklüğün «hâkim olma» vasıflarını onun şahsında toplamıştı. Babası İkinci Bayezit'in uyuşuk hareketlerini sona erdirmek için Osmanlı tahtını onun elinden zorla aldığı vakit, Türkiye kahramanına kavuşmuş oluyordu. Fakat ne yazık ki, bu koca kahraman ebedi Türk milletinin başında dokuz yıl kalabilecekti.

Yavuz'un tarih sayfalarımızı süsliyen iki büyük savaşı ve zaferi vardır. Bunlardan Birincisini doğuda İran'a karşı yapmıştır. O zaman İranda Türk soyundan Safeviler padişahlık yapıyorlardı. Sülâlenin kurucusu olan şair ve kahraman Safevi İsmail, sahip bulunduğu Türk ordusiyle İranda güçlü bir devlet kurmuştu. Şiiliği vasıta yaparak Anadoluya da hâkim olmak istiyordu. İkinci Bayezit çağındanberi yaptığı propaganda ile kendine Türkiyeden hayli da taraftar elde etmişti. O, gizli propagandalarına yeni sultan zamanında da devam ederken, Yavuz da yurdundaki Şiilerin gizlice sayılarını toplatıyordu. Bunun neticesinden kırk bin Şii'nin kafasının vurulması, Türkiye sultanının İran padişahına ilk ihtarı oldu. Fakat bununla herşey hallolunmuş değildi. Bütün savaşçı Türkler gibi sahip olduğu sınırların dışındaki ülkelerde gözü olan Safevi İsmail, gerçek bir tehlike olarak Türkiyenin doğusunda duruyordu. Bu tehlikeyi ancak Yavuz'un kahredici pençesi yokedebilecekti. Padişahın bu maksatla ve Türklük için ilk büyük yumruğu indirmek üzere ordusiyle doğuya doğru yürümesi, tarihimize bir zafer daha kazandırdı.

Safevi İsmail, karşısındakinin ne yavuz bir asker olduğunu bildiğinden çekiliyor, Türkiye ordusunu hareket yerinden uzaklaştırarak gücünden düşürmek istiyordu. Fakat bu çekilme çok devam etmedi. Yavuz, birden Çaldıran'da düşmanının karşısına dikildi. Çaldıran, iki Türk kahramanının buyruk verdiği iki Türk ordusunun pek yaman vuruşmasına sahne oldu.

Safevi İsmail'in ordusunun Türkmenleri çok savaşçı erlerdi. Onun seçilmiş atlılardan mürekkep bir de zırhlı tümeni vardı. İsmail de iyi bir kumandandı, o zamana kadar yenilmemişti. Yavuz'un buyruğundaki Türkiye ordusu ise yorgundu. Padişah, erlerine dinlenme payı bile vermemişti. Fakat bu ordunun başı, Çingiz Kaan gibi kahredici, önünde durulmaz bir bahadırdı. Bu halde vuruştular. Zafer, biri Türklük, diğeri İranlılık adına vuruşan iki Türkten, milleti ve devleti için çarpışanda kaldı. İran adına vuruşanlar bütün yiğitliklerine rağmen altolmuşlar, er meydanının şerefini kendi tarihleri için döğüşen ırkdaşlarına bırakmıştılar. Hem de öyle yenilmişlerdi ki başları Şah İsmail güçlükle kaçabilmiş, karısı bile esir düşmüştü.

Kahraman Yavuz, ikinci büyük savaşını Mısır'a karşı yaptı. O çağda Mısırda Kölemenler sultanlık yapıyorlardı. Bunların Türklerle Türkleşmiş Çerkezlerden mürekkep iyi bir orduları vardı. Hattâ İkinci Bayezit çağında bu ordularla Türkiyeyi bile yenmişlerdi. Yavuz, çelik yumruğiyle Çaldıran'da Şah İsmail'i yıktıktan sonra, iki yıl kadar hazırlıkla meşgul oldu. Sonra babasının barışla bitirdiği işin hesabını sormak üzere ordusunu sürdü. Kölemenlerle ilk çarpışma Halep yakınlarındaki Mercidâbık'da oldu. Eşsiz Yavuz, Kölelere ilk yumruğu burada indirdi, ordularını yoketti. Sonra düşmanın bile pek beklemediği büyük bir işe girişti Mısır'ı zaptetmek için o koca çölü geçti. 30.000 kişilik seçme ordusiyle Kölemenlerin karşısına dikildi. Bu son vuruşmada Kölemen ordusunun Türk atlıları büyük erlik gösterdiler. Fakat Yavuz gibi bir başa sahip olan bir ordunun yenilmesi imkânsızdı. Türkiye ordusu yine üstün geldi. Kölemen ordusu yokedildi, Mısır Türkiyeye eklendi. Yavuz, İstanbula yalnız büyük bir zafer ve devlete eklenmiş koca bir toprakla değil, aynı zamanda halife olarak dönüyordu.

Yavuzun, atalarının ve çocuklarının gözleri hep batıya çevrilmişti. Bunun içindir ki Türk orduları Viyana kapılarına kadar dayanmışlardır. Fakat dâhi Yavuz'un sert bakışlı gözleri güneşin doğduğu taraflarda dolaşıyordu. Çünkü Türklük güneşi bu ufuklarda idi. Onun içindir ki Safevi İsmail'i tepelediği savaşta yarıda bıraktığı işi tamamlamak istememesi mümkün değildi. Netekim, Mısır zaferinden sonra İran'a yeni bir sefer hazırlanıyordu. Bu sefer kimbilir nerelere kadar yürüyecekti? Onun Mısır'ı yokeden çelik azmi ve askerliği, muhakkak ki İran'ı da aynı sonuca götürecekti. Belki de Türklük için çok sevinçli çağlar doğacak, Türkiyenin Selçükler hanedanı zamanındaki büyük hali yeniden meydana gelerek Türkistan, İran ve Anadolu Türklüğü birleşecekti. Fakat şaşkın ölümün, bu işleri yapabilecek iktidardaki koca Yavuz'a pek erken kıyması, bütün bu mübarek işlerin yapılmasına engel oldu. Çin'in önce yarısını, sonra tamamını Çingiz'in ve Temür'ün, İtalyayı da Fatih'in elinden kurtaran kötü talih, İran'ı da Yavuz'un pençesinde kıvranmaktan esirgedi. Ölüm, milletine adını, kahramanlığını ve askerliğini hâtıra bırakan Yavuz'u Türklerden ayırdı.

Selim; adı gibi yavuz, ulu, çok zeki, pek şiddetli, âlim, şair koca bir Türktür. Türk milletinin cihangir ruhuna tamamen sahipti. Bir haritaya bakarken söylediği «Dünya bir padişaha yetişecek kadar geniş değilmiş!.» sözleri, ölümün bu koca bahadıra vakitsiz çatmakla, Türklüğe ne büyük fenalık ettiğini anlatmıya yeter. O, kimbilir daha ne ülkeler aşacaktı. Vezirlerinin Rodos adasını almak için kendisini kışkırttıkları bir sırada «Ben ülkeler aşmak istiyorum, siz beni bir hayırsız adasına götürmek fikrindesiniz!» diye haykırmıştı.

Bir millete verdiği zarar bakımından ölümün bu kadar kahpeleştiği yer azdır.

Nejdet Sançar

151

HİKÂYE

KEZBAN

Yazan : Şemsettin KUTLU

Kızın babası ne düşündü, ne düşünmedi bilinmez, fakat birbirini çok seven bu iki genci birleştirmeğe bir türlü razı olmadı. İşin aslı bir sır olarak kaldı, belli olan sadece şu ki:

Süleyman ağa kızını Toka Bekir'e vermek istemiyor.

***

Bu vaka senelerce evvel Kafkasyada olmuştur. Bir masal veya hikâye değildir. Geçmiş bir vaka..

Ruslarla Kafkasyalılar arasında hani uzun muharebeler olmuştu ya!. İşte o zaman..

Küçük bir kasabada ikisi de asîl aileden bir genç kızla bir delikanlı vardı. İkisi de yakışıklı., ikisi de iyi kalbli ve tam birbirine eş olacak uygun kimselerdi. Seviştiler.

Toka Bekir; kızı babasından istediği zaman «olmaz» diye cevap aldı. Delikanlı için bu vaziyet karşısında yapacak şey gayet basitti:

Kezbanı kaçırmak.

Esasen onlarda kız kaçırmak ve böylece onunla evlenmek tabii bir hâdise gibiydi. Nitekim dostları da gence bunu tavsiye ettiler.

O, kabul etmedi, yabancı kimselerin yaptığı gibi «kız kaçırmak» herkesin kendisine duyduğu itimadı, iyi görüşü kaybettirebilirdi.

— Peki o halde ne yapalim, kısmet değilmiş.

Diyerek başka bir kızla evlendi.

***

Seneler geçmişti.

Bu iki eski sevdalı birbirlerini hâlâ sevmekte devam ediyorlardı. Fakat sevdalarına en ufak bir kötü düşünce bile karıştırmadan...

Kezban sevgilisine de kendisinin duyduğu acıyı çektirmemek için kimse ile evlenmedi. Yaşı yirmi dördü bulduğu halde önüne çıkan bütün delikanlıları reddetti.

— Ölünciye kadar evlenmiyeceğim!

Diyordu. Hem kalbi başkasındayken vücudunu ellere teslim etmek doğru mu idi? Bu hem kendisini hem de bağlandığı erkeği bedbaht etmek demekti. Israrlarının:

— Kendimi öldürürüm.

Tehdidi ile karşılandığını gören babası da artık kızını kendi haline bırakmış, şimdi saadetine mâni olduğu kızının çektiği acılar karşısında vicdan azabı duyuyordu. Tabii boş, bunu evvelce düşünmeliydi.

***

Toka Bekir Rusların ısrarla aradıkları ve başını getirene binlerce ruble vadettikleri bir kahramandı. Etrafına topladığı bir avuç yiğitle Çar ordusunun birçok kuvvetlerini hırpalamış, en tehlikeli, sıkışık vaziyetlerden kurtulmuş, her yerde Moskofların karşısına çıkmıştı.

Bir sabah köyün minaresinden erkence verilen «salâ» yı duyanlar acı bir hisle ürperdiler.

— Acaba ölen kim?..

Diyorlardı. Ölen filân yoktu amma biraz sonra da mesele anlaşılmıştı, Ruslar Toka Bekir'in evine âni bir baskın yapmışlar ve onu gafil avlamışlardı.

Karar çabucak verildi:

Toka Bekir idam edilecek.

Köyün müşterek harman yerinde darağacı kuruldu. Delikanlıyı bir bölük asker sehpanın altına getirdiler. Herkes korku, heyecan ıstırap içindeydi. Sandalyenin üzerine çıktığı zaman müfreze kumandanı Bekir'e sordu:

— Son bir isteğin var mı delikanlı?.

O sert ve mağrur bir sesle cevap verdi:

— Evet var. Kız kardeşimi çağırın bana mızıka çalsın. Bizim millî havalarımızdan.

Çağırdılar. Kardeşinin son arzusunu ona söylediler. Kızcağız teessüründen ayakta bile duracak vaziyette değildi. Mızıkayı eline aldı, fakat çalamadı. Ellerinde körüğü çekecek derman kalmamıştı. Toka o sırada kalabalığın arasında eski sevgilisi Kezban'ı gördü ve ona seslendi:

— Kezban gel sen çal şunu..

Kezban bir düğün evinde imiş gibi tebessüm ederek ilerledi. Mızıkayı eline aldı Ve tâ sehpanın dibine kadar gelerek arkasını direklerden birine dayadı, çalmağa başladı.

O kadar güzel, o kadar tasirli çalıyordu ki korkunç birer zebani gibi duran muhafızların bile gözleri yaşarmıştı.

Fakat birdenbire Kezban'ın çaldığı mızıkanın havası değişti. Nağmeler biraz evvelki hüzne bedel şimdi herkesin içinde bir coşkunluk, bir isyan uyandırıyordu. Ruhlarda uyanan bu yeni his gitgide bir sel halini almıştı, bir homurtu, konuşma, bağrışma.. ve..

Ortalık birbirine karıştı. Mızıkanın sesi artık işitilmiyor, onun yerine patlıyan tüfeklerin ve kalblerin üstüne saplanan kamaların sesleri duyuluyordu. Toka Bekir de bu sırada çıktığı sandalyenin üzerinden bir lâhzada yere atlamış, o da kamasını çekmişti. muhafızlar. zabitler bir anda ortadan yok olmuş, kaçamıyanlar yerlere serilmişlerdi. Toka Bekir ve köy kurtuldu.

***

Fakat Çara bu haber yıldırım tesiri yaptı. Büyük bir kuvvet köyü yeniden kuşattı. Halk bunu esasen ümidediyordu.

Toka Bekir atına atlayıp muharebe meydanına giderken yolunu Kezban'ın evinin önünden geçirdi. Kezban da en güzel elbiselerini giymis avluda duruyordu:

— Uğurlar olsun Toka, gidiyor musun?

— Gidiyorum Kezban.

— Kavgamı seyretmek için ben de geleceğim.

— Sen bilirsin, fakat gelmesen daha iyi edersin.

Kezban cevap vermeğe bile lüzum görmeden eliyle Bekir'e geç kaldığını işaret etti. Delikanlı atını mahmuzlıyarak ilerlemiş olan arkadaşlarına yetişti.

***

Vakit ikindiye yaklaşmıştı. Muharebe olanca dehşetiyle devam ediyordu. Köylülerden her biri başlarında Toka olduğu halde sürüye saldıran kurt gibi Çar kuvvetlerinin üzerine atılıyor, onları yarıyor öldürüyorlardı.

Kezban uzakta değildi. Bir tepede ayakta duruyor, mızıka çalarak delikanlıları teşci ediyordu. Ruslar en son şöyle düşündüler:

Bu tepenin üzerinde mızıka çalıp gençleri coşturan kız oradan kalkmayınca bunlarla başa çıkmak pek zor olacak. Ve birden yirmi otuz kişi birden Kezban'a nişan aldı, tüfekler patladı.

Kezban vurulmuştu; yanından geçmekte olan birisine seslendi:

— Toka Bekir'i bana gönder.

Toka muharebenin en ateşli yerinde idi, kendisine:

— Kezban seni çağırıyor.

Dediler.

O arkadaşlarına devam etmelerini söyliyerek atını sürdü. Tepeye geldiği zaman kızı can vermek üzere buldu:

— Kezban!..

Diye seslendi, Kezban gözlerini açtı ve «Yaklaş!» diye işaret etti. Toka Bekir hemen atından yere atladı, kızın başını dizine alarak oturdu. Kezban kesik kesik ona şunları söyledi:

— Seni çok seviyorum Toka, senin için çok acı çektim. Şimdi ölüyorum, senden bir ricam var, ahrette beni karın olarak kabul et, beni orada da yalnız bırakma.

Toka ona istediği şeyi yapacağını vadetti. Kezban memnun oldu, eliyle:

«Git artık işinin başına..» der gibi bir işaret yaptı ve başı mızıkasının üstüne düştü.

***

Toka Bekir muharebe yerine döndüğü zaman arkadaşlarından hiç birinin sağ kalmamış olduğunu gördü. Tek başına Moskofların üzerine saldırdı, fakat her taraftan yağan kurşun'lar onu yere düşürdü.

Moskoflar bütün köyü yaktılar, yıktılar ve yerine mısır ekerek döndüler.

***

Bugün hâlâ oralarda bu vakanın türküsünü söyler, hikâyesini anlatır ve Kezban'ın havasını mızıka ile çalarlar.

Şemsettin Kutlu

152

JAPON Ruhu

Yazan : Dr. Mustafa Hakkı Akansel

Son günlerde, Avrupa matbuatında, Japonların Asyadaki zaferlerini izah eden birçok yazılar basıldı. (Millî Ülkü) dâvasına kuvvetli destek olan bu mütalâaların ciddi ve kıymetli olanlarını, hulâsa şeklinde sunuyorum. General Pertev Demirhan'ın (Japonların asıl kuvveti) isimli kıymetli eserinden, bu mevzuada, birkaç defa bahsetmiştim.

General Duval'in, 28 sonkânun 1942 tarihli Fransızca (Kandid) haftalık gazetesindeki yazısı, bilhassa çok dikkate lâyıktır. Hulâsası: (İngiliz zırhlılarını batırmak için, Japon subaylarının uçaklara bağlandığı söylendi. Vişideki Japon ataşemiliteri bunu yalandı. Ölümü hiçe saymak, Allahlar tarafından, doğarken hediye edilmiş bir haslet değildir. Bu, hayat, ve şeref ve haysiyet hakkında bir düşünüş tarzı neticesidir. Bir memlekette herkes böyle düşünürse, onun aksine hareket etmek imkânsızdır. Çünkü, o zaman, herkes, ölümden kaçan askeri şeref-siz addeder. Ölümü hiçe saymak duyugusu müşterek bir disiplin neticesidir. Bu, Japonyada, bugün, böyledir. Japonlar, bir askeri silâhlarına bağlamak, bir subayı torpiline bağlamak suretiyle, onun, vazifesini sonuna kadar yapacağına emin olmak isteyişi hazin bir keyfiyet eddederler. Şeref ve haysiyet ve vazife duyguları, askere, ve bahusus subaylara, o kadar derin bir tarzda aşılanmalı ki, onlar, iplerle bağlanmağa muhtaç olmadan, vazifelerini sonuna kadar yapmağa mecbur olsunlar. Hangi milletten olursa olsun, bir insanın, doğarken, bu gibi duygulara malik olabileceğini sanan safdilliği bir yana bırakalım. Bahusus, birkaç istisnayı kaide olarak zikretmiyelim. Bu fazilet, her insan tarafından tabii olarak iktisabedilmeli, ve bir orduda, tabii nizam ve kaide olmalıdır. Bunun için, içtimai muhit, ve genç yaşta verilmeğe başlıyan terbiye buna müsait olmalıdır. Taburların sıkışık nizamda muharebeye girdikleri devirlerde, (sıra disiplini) hemen her şeye yetiyordu. Bugün, ateşli silâhların kudreti, sırayı dağıttı. Bugün, her er, vazife duygusunun sesini, kalbinin tâ derinlerinde duymalıdır. Bu vazife çağrışının her zaman, çaresiz itaat olunan bir (âmiri mücbir) olması, ve buna itaat edilmesi... İşte, disiplin meselesinin bütün ruhu buradadır. Bu, yalnız, nutuklarla elde edilmez. Her millet, bu meseleyi, kendi örf ve âdetlerine, kendi mizacına ve kendi inanışına uygun bir şekilde halletmeğe mecburdur. Aksi halde, inkiraz muhakkaktır. Bu meselenin nasıl hallolunduğu ıstırap ve ölüm karşısında belli olur. Ben vaktile, Nagoya'da altıncı Japon piyade alayında bulundum. Her sonkânun ayının ilk gününde, bütün subaylar, resmi üniformalarını giyinmiş oldukları halde alay karargâhında bulunurlar. Bitişik salonda, imparator ve imparatoriçenin resimleri, çiçekler içinde durur. Her subah, yalnız olarak salona girer, resimlerin önünde bir an hürmetle durur ve eğilir, çekilirken mukaddes ağacın bir dalını bırakır. **Alay komutanı veya başka biri nutuk söylemez.** Her Japonun içinde imparatora tapınma duygusu vardır. Kış aylarında, bir lise öğretmeni, Japon subaylarına, (Kokkyo) ismi verilen (Konfuçiyüs) ün büyük ders kitabını izah eder. Buna (evlât dindarlığı) dahi denir. Japonyada, disiplinin ruhu, (çocuğun babasına saygısı) esasına dayanır. Kıtada, subay (baba) dır, er de (çocuk) dur. Bu suretle, 2500 senelik olan Konfuçiyüs umdesi Japon ordusunda (fi'len tatbik sahasına konur). (Fikirleri tatbik sahasına koymak), işte, Japon tarbiyesinin bütün ruhu buradadır. Bu tarbiyeye, aileden sonra mektepte devam olunur. Japonlar, öğretmene (sensei) derler. (Dünyaya ikinci defa getiren) demektir. Bu terbiyeye, okuldan sonra, taburda devam olunur. Japonlar, bunlardan hiç bahsetmezler. Bir nevi ismet, onları, böyle şeylerden bahsetmekten alıkor. Belki de, Avrupalıların alaylarından sekiniyorlar. Japonyada (metot) duygusu da olduğundan, mânevi kuvvetin maddi kuvvetle tamamlanmasına dikkat ederler. Japonların askeri hayatı bu esaslar üzerine kurulmuştur. Yorgunluğun, bedenî ıstırapların. bu mânevi kuvveti imtihan etmesine de dikkat ederler. Bu suretle, hem ruh, hem beden disiplini bir araya gelince, Japon eri, mukavemetli ve vazifesinin kölesi haline getirilmistir. Askerî şeref ve haysiyet hakkındaki türe de buna katılınca, o vakit. bir eri. vazifesini yapsın diye, torpiline bağlamağa hiç lüzum yoktur. İngiliz zırhlılarının torpillenmesi güç bir işti. Bir zırhlıyı batırmak için bir torpil yetmez; birkaç torpil, zırhlının (aynı yerine) isabet etmeli ki, zırhlının bütün bölmelerini parçalıyabilsin. Bunun için, torpilci uçakcıların, yaklaşabilmek için, çok cesur olmalarından başka, (işten anlamak), ve (müşterek çalışmak) hususlarında büyük bir maharet sahibi olmaları lâzımdı. Bu iş, ölümü göze almış bir (serden geçti) işi değildir. Tamamile disiplinli, çok idman ve tecrübe görmüş bir (birlik) işidir. Bu şimdiki harb, mümtaz bir tabakanın mânevi kuvvetile canlandırılmış, maddi kuvvetler harbi olmaktan ziyade, miharniki vasıtaların desteklediği millî mânevi kuvvetlerin harbidir).

19 ilkkânun 1941 tarihli Fransızca (Grenguvar) haftalık gazetesinde, yarbay de Lapomarède de şöyle anlatıyor: (1906 da, Rus-Japon harbinde, teğmen Sakurai, muharebe meydanında (Nikudan), (insan kurşunu) isimli bir kitap yazmıştı. Bunda, Japon erlerinin harikulâde cesaretleri, günügününe kaydedilmişti. Aradan 35 sene geçtiği halde, Avrupa medeniyeti ile sıkı temas, bu ruhu bozmamıştır. Bu ruhu bozulmadan tutan Japon subaylarıdır. Subaylar, bu ülküyü, orduya alınan delikanlılara aşılarlar. İmparator uğrunda intihar eden Rus - Japon harbinin galibi ve millî ilâh (kami) general Nogi japon subaylarının örneğidir. Japonyada (millî benliğin) hakikî muhafızları Japon subaylarıdır. Samurai (subay) bir enerji öğretmenidir. Onların düsturu şudur: (yenmek, yahut mahvolmak).

Tokyo şehri, geçenlerde, üç istihkâmerine bir heykel dikti. Şimdi Çin harbinde, üç er, bir engeli havaya uçurmak vazifesini üzerlerine alınca, bir torpili kollarının üzerinde oraya kadar taşıdılar, ve engelle beraber havaya uçtular. 1935 de, ben, Japonyada idim. Japon bahriyesinin torpilci uçak subayları, Amerika ile harb çıkarsa, kendilerini, uçaklarile beraber, Amerikan dritnotlarının üzerine atmağa yemin etmişlerdi. Onların, Singapurda, bu yeminlerini tuttukları görüldü.)

24 sonkânun 1942 tarihli maruf Fransızca (İllustration) mecmuasında, Jacques de Lesdain, şu fikirde bulunuyor: (Bu harbin tarihi yazılırken, birçok sebepler ileri sürülecektir. Fakat. daha şimdiden, bunlardan birisi üzerine dikkat gözünü çekmek isterim: Nasıl ki, Berlinde, Fransız ve İngiliz sefirleri, hep, Alman yüksek sanayi ve yüksek tabakası ile daima temasa geliyorlar, ve, Hitler'in, Alman milletinin kütlesinde uyandırdığı tecanüsü, iç kuvvetini ve fedakârlık zihniyetini anlamıyorlar, ve, kendi hükûmetlerine, meselenin (ülkü) tarafını göremedik-

MİLLÎ KÜTÜPHANE
ANKARA
153

leri için, Almanyanın hakikî kudretini hiç hesaba katmıyan raporlar gönderiyor idiseler; hiç şüphesiz ki, aynile Vaşington'un Tokyodaki siyasi mümessileri de, Japonların: (yurt için tam ve hakikî feragatlerini) de hiç hesaba almıyorlardı. Çünkü, onlar, yalnız maddi görünüşleri tartmağa alışmışlardı. Bu hal, bir takımlarının hayretini, bir takımlarının da muzafferiyetini izah eder, ve daha uzun zamanlar için, izahta devam edecektir.)

14 şubat 1942 tarihli (L'Illustration) mecmuasında kaptan Rebel'in: (Japon dindarlığı ve yurtseverliği) hakkındaki yazısı çok dikkate değer. Bu ihtiyar kaptan, Uzak Şarkta, eski Çin - Japon harbinde, Bokserlerin isyanında ve 1906 Rus - Japon harbinde bulunmuştur. Japon ordusunu can'andıran (millî ideal), erlerinin şecaati, hücumlarda gösterdikleri göz pekliği, ölümü hiçe saymaları, onun dikkatini çekmişti: (Japon askerinin ruhu, asîl millî ülküsünün ilhamını ve kudretini hangi derin ve esrarlı kaynaklardan alıyor? Kaptan Rebel'e göre, üç dindârâne ve derin inançtan:

1 — Irk gururu;

2 — Şeref ve haysiyete, ve onu tatbik eden kahramanlara tapınmak;

3 — İmparatora katî ve tam itaat.

Japon subayı, şövalyeler (Samuraylar) tarafından kurulmuş (Buşido) — şeref ve haysiyet — kaidelerine harfiyyen riayet eder. Bu hükümlere göre, bir Japon subayı katiyyen esir düşmemelidir. Bu, şeref ve haysiyete aykırıdır. Kendisinde ufacık bir hayat eseri bulundukça muharebeye devam etmli ve erlere iyi misal olmalıdır. Esir düşmemek için, mecbur kalırsa, kendini öldürmelidir.

1904 Rus - Japon harbinde birkaç büyük muharebe oldu. Bahusus, on dört gün süren Mukden muharebesinden sonra, Japonların elinde yüz bin Rus eri ve subayı esir olarak bulunuyordu; Rusların elinde ise, esir olarak, ancak birkaç bin Japon eri, ve, hepsi muharebe meydanında baygın bir halde toplanmış, birkaç Japon subayı vardı. Öteki subaylar, esir düşeceklerini anlayınca, ya kendilerini öldürtmüşler, veya, harakiri yaparak intihar etmişlerdi.

1894 Çin - Japon harbinde, eğer hafızam beni aldatmıyorsa, Mutsui Maru ismindeki askerî taşıt gemisi, fırtına ve sis yüzünden, Çin kıyısında karaya oturmuştu. Gemi batmak üzere idi. Kaptan, tayfaya, sandallarla karaya çıkmalarını emretti. Geminin yedi subayı gemide kaldılar. Karaya çıkmak, canlı olarak esir düşmek demekti; hiç muharebe etmeden, hiç yaralanmadan, yalnız canını kurtarmak için, esir olmağı kabul etmek askerî şerefe yakışmazdı. Son sandal da ayrılınca, geminin yedi subayı sancağın etrafında toplandılar. Kısa bir müzakere, sonra, müşterek, vahşî, kahramanca yüksek bir hareket ile, aynı azmanda kılıçlarını sıyırdılar, ve millî sancağın karşısında harakiri yaptılar (1).

Japon tarihcisi Közo-Kai, (Sakurai no Kaori) ismindeki eserinde, yeni evli bir genç kadının harakirisinden bahseder:

1930 İlkkânunda, 37 nci piyade alayından teğmen İnuye, taburunun Çine hareket edeceğini haber alıyor. Teğmen, ancak bir senelik evlidir, çok mes'ut bir çift idiler. Ayın on üçü hareket günü olarak tesbit edilmiş. Ayın on ikisinde İnuye, eve dönünce, müthiş bir manzara karşısında kaldı: karısı madam Şiyo İnuye, harakiri yaparak intihar etmiş ve şu mektubu bırakmıştı: (Sevgili kocacığım, kalbim sevinçle doludur: sen, yurt ve imparator için döğüşmeğe gidiyorsun. Seni tebrik için kâfi derecede güzel kelimeler bulamıyorum. Sen yarın cepheye gidiyorsun, ben de bugün, bu dünyayı bırakıyorum. Birbirimize karşı duyduğumuz sonsuz aşk, seni, bu toprağa bağlıyan tatlı demleri sana hatırlatmak suretile, senin vazifeni yapmana bir engel olmasın. Bu suretle, sen, daha serbest kalacak, ve vazifeni daha iyi yapacaksın. Aşkına teşekkür. Hayatım, senin yanında, uzun bir saadetten başka birşey olmadı. Bu dünya fânidir. Öteki daha iyi imiş diyorlar.)

Selâm !

Dost iline giden posta dur, eğlen,
Muhabbetnamemin sırası geldi.
Mevlâyı seversen hele bir eğlen,
Şimdilik gönlüme burası geldi.

Gelmedi sevdiğim, bilmem ne güne?
Tahammül edemem düne, bugüne,
Hayal meyal gözlerimin önüne
Sevdiğim kaşının karası geldi.

Mektubum al, yâre var böyle söyle:
Hiç hicran, hasretlik kalır mı böyle?
Eğlenme sevdiğim, gel kerem eyle,
Vallahi İzzet'in göresi geldi!

ALİ İZZET

Japon subayının memleketinde haysiyeti, prestiji büyüktür. Erlerinin üzerinde mânevi nüfuzu çoktur. Subay, askerlerinin meşakkatli ve (târiki-dünya) hayatını paylaşmağa kendini icbar eder. O, erlerile meşbudur. Her gün, onlarla beraber düşüp kalktığı, onların yemeğini yediği için, erlerinin üzerinde büyük bir nüfuzu vardır. O, kendi erlerine, ölüme kadar güvenebileceğine emindir.

1932 mart ayında, Şanghay'da, Japon askeri şehri işgal etmiş ve komünist Çin askerini koğmuştu. O vakit, orada bulunan Fransız bahriyelileri, şu vakaya şahit oldular:

Muntazam Çin askeri siperlerde kuvvetle yerleşmişlerdi. Siperlerin önünde, geniş, sık, derin, içinden çıkılması imkânsız bir tel örgü alanı vardı. Japonlar bir türlü bunu geçemiyorlardı. Fakat, işi de bitirmek lâzımdı. Bu işle vazifedar olan yarbay, fedai gönüllü istihkâm erleri istedi. Yirmi kişi çıktı. Sekizi seçildi. Onların vücutlarının birçok yerlerine dinamitler bağlandı; koşabilmeleri için, yalnız bacakları serbest bırakıldı. Yarbay, kısa tâlimat, ve imparator namına heyecanlı birkaç sözden sonra, erlere tel örgüleri gösterdi. Sekiz er, hiç tereddüdetmeden, Banzai, diye haykırarak, şiddetle, deli gibi, tel örgülerin üstüne atıldılar. Tel örgülerle beraber, kendileri de havaya uçtular.

(Böyle millî bir ülkü ile canlandırılmış, böyle muharipleri mâlik olan bir millet, şüphesiz ki, büyük mukadderata doğru yürür.)

İmparator Mutsu-Hito, Japon Devletinin kuruluşunun 2542 nci senesinde (1882), Japon erinin şeref ve haysiyet kanununu şöyle tesbit etmişti. Her Japon eri, bunu ezbere bilir: (1 — Yurtseverlik; 2 — Doğruluk; er, sözünde durmağa büyük bir kıymet vermelidir. Mertlik, sözüne sadakat demektir. Doğruluk ta, vazifenin hakkile yapılması demektir).

Bundan üç sene evvel, Pariste çıkan (Le Temps) gazetesinde, Dr. F. Weisberger imzalı, ve (Liyao-Yank'tan Hankeu'ya) başlıklı Japon ruhu hakkında çok dikkate lâyık bir yazı okumuştum. Hulâsası şudur: (Le Temps) 24 haziran 1939): 4 Eylûl 1904 te, Japonlar, Liyao-Yang'ta Krupatkinin Rus ordularını yendiler. Gezginci ömrümün tesadüfleri, bu olaydan on beş gün sonra, beni Japonyada on beş gün kadar yaşamağa sevketti. O zaman, Japon zaferinin sırları bana ayan oldu. Günü gününe tuttuğum katî notlarımdan bazılarını size anlatayım. Bu, fe'sefî mütalâalardan ziyade, sizi aydınlatacaktır:

Moji, 29 eylûl 1904 — Vapurumuz, kömür almak için, Japonyanın Kardifi olan Moji limanına geldi. Kömür, sepetlerle, elden ele, vapura yükleniyordu. Amele, gayet fakir kıyafetli idi. Evvelce, pirinç ve balıktan ibaret günde üç defa yemek yerlermiş. Yemeklerinin birini kaldırmışlar, ve pek az olan parasını (Japon Kızılayı) na bırakmışlar.

İçdeniz, 30 Eylûl 1904 — Japon içdenizi çok tehlikelidir. Bir pilot aldık. Bu, İskoçyalı, ihtiyar bir deniz kurdu idi. Fırsattan istifade, Japonya hakkında malûmat almak için, kendisile ahbap oldum. Yirmi senedir Japonyada yaşadığını, bir japon karısıyle evlendiğini, bu memleketi iyice tanıdığını sandığını, ve fakat bu Rus - Japon harbinin, kendisine, daha bilmediği çok şeyler olduğu-

(1) Hindistanda (Rajputlar), teslim olmamak için kendilerini, karılarını ve çocuklarını öldürürlerdi. Eski Osmanlı Türklerinde de bu âdet vardı.

Dr. M. H. Akansel

nu öğrettiğini söyledi. Bilhassa, şu çok mânalı küçük olayı anlattı: (Küçük sanat sahibi bir komşum vardı. Harbin daha ilk günlerinde, kocası askere alındı, ve Yalu geçidinde öldü. Bu haber, genç karısına getirildiği zaman, ben, tesadüfen, yanında bulunuyordum. Benzi attı, yüzünde hafif bir buruşukluk gördüm; sonra, derhal, kendini topladı, ve, bu (iyi haberi) karşılamak için (tebessüm) etti. Gece, ağaçtan ve kâğıttan yapılmış evciğinde, sabaha kadar hıçkıra hıçkıra ağladı. Onu çok seven karım, onun yanına gidip, kendini koyvermiş hâline şâhit olmak istemedi. Kadını ertesi sabah gördüm: bayramlık (kimono) sunu giymiş, kendini (tebessüm), ve yurt için ölenlerin evlerine çakılmak âdet olan levhanın merasiminde bulunmak için gelenleri karşılarken, mütemadiyen tebessüm ediyor ve reveranslar yapıyordu.)

Kobe, 2 ilkteşrin 1904 — Yolda mükemmel bir hastahane gemisine rastladık. Japon (Kızılay) ının bir milyon âzası varmış. Üç bin hekim eczacı ve hastabakıcı varmış. Hepsi de gönüllü imiş.

Bu sabah, Kobe sokaklarında gezerken, çok eski bir anıta rasladım. Bir Japon, gayet fena bir İngilizce ile, bana bunun mânasını anlattı: birkaç asır evvel, bir deniz (med) dini durdurmak için, şehrin ileri gelenlerinden üç kişi, kendilerini canlı canlı gömdürmüşler. Şimdi, meddü cezrin, böyle şeylerle alâkası olmadığı anlaşıldı. Fakat, onlar, (şehirlerini kurtarmak için, hayatlarını feda ettiklerinden), bu anıt, hâlâ muhafaza olunuyormuş.

Yokohama, 8 ilkteşrin 1904 — Avrupalılarla konuşmalarımın neticesi: Garplılar Çinlileri daha çok severler: Onlar daha candan insanlardır, fakat Japonları (sayarlar): Çin tabiiyetine girmek hiç bir Avrupalının aklına gelmezken, birçok Avrupalılar, hem de en mümtaz insanlar, Japon tabiiyetine giriyorlarmış.

(Japonların üstünlüğünün sırrı, onların, önüne durulması imkânsız olan, mâneviyatında, onların, Japon Devletinin mukadderatı hakkındaki sarsılmaz imanlarında, onların, hiç bir fedakârlıktan çekinmiyen, yurtseverliklerinde, vatan aşkında, ve — Çinlilerde olmıyan bir keyfiyet — onların (tecanüs) ündedir).

Filhakika, Kwantung vilâyetinden bir Çinli ile, Şansi vilâyetinden bir Çinli arasındaki fark, bir Sicilyalı ile bir Finlandiyalı arasındaki fark kadar derindir.

(Eğer, Japonlar, Çinlileri elde ederler ve (İslâm) ile de birleşirlerse, bu keyfiyet, ihtiyar Avrupanın ölümü demek olur. O vakit, Avrupa, coğrafyada ne ise, siyasette de o olacaktır: muazzam Asyanın bir küçük yarımadası!)

Çeşitli Garp muharrirlerinden alıp yukarıda hulâsa ettiğim bu bilgileri, 9 mayıs 1941 tarihli (Vakıt) gazetesinde neşretmiş olduğum (Türk Ruhu) isimli yazımla mukayese edin. Filhakika, bu şimdiki Japon ruhu, istilâ devri Osmanlı Türklerinin ruhunun aynıdır. F. Grenard: (Asyanın Üstünlüğü ve Düşkünlüğü) isimli eserinde, Osmanlı Türklerinin yayılmasının sebeplerini sayarken şöyle yazıyor: (Osmanlı Devletinde, asker sivil farkı yoktu. Herkes, harbde asker, sulhta sivil idi. İdare, bir tabur gibi teşkilâtlandırılmıştı. Sıkı bir disiplin ve vazife zihniyeti hâkim idi. Memur, âmirini memnun edemezse, ceza ve ölümden başka birşey beklemezdi. Zaafa karşı hiç bir merhamet ve müsamaha yoktu. Bütün bir meslek hayatı, âmirin bir sözü ile, mahvolurdu. Ceza da, mevkiin yüksekliğile mütenasip idi: en ziyade ölüm tehlikesine maruz olan zat, kudretli, herkesin korktuğu, boynunda Padişahın mührünü taşıyan Sadrazam idi. İki yüz sene içinde, altmış altı sadrazamdan on beşi idam olunmuştur. Divandan sonra, vezirlerden her biri, ayrı ayrı, padişahın yanına girerdi: kimse, gidenin sağ döneceğinden emin değildi. Meş'um idam kararını herkes itaatle karşılardı. **İtaat etmek bir şeref, başbuğun emrile ölmek, münakaşa edilmiyen** bir vazife idi. Asker, sivil, her memur, mesuliyetini anlamıştı, ve, bu hal, onun asaletini teşkil ederdi.) (Fransızca aslından, s 109).

(Padişahın mukaddes şahsiyetinde, fert, vatan için, merhametsizce feda olunurdu) (Sa. 105).

(Padişah dahi, vazifesinin kölesi idi) (aynı sayfa).

Bu yazıdan çıkan ibret dersi şudur:

Mâneviyat, maddiyatın üstündedir. Bir milletin kalkınması, tarakkisi için başka yol yoktur.

Zaten, bu yazıyı, bunu ispat etmek, okuyanları inandırmak için yazdım, yoksa Japonlara dalkavukluk etmek için değil.

Dr. Mustafa Hakkı Akansel
23 Mart 1942, Fatih.

155

İflâs

— Sezai Kurdoğlu'na —

Merdiven merdiven ömrüm sizin ey boş gemiler.
Dalgalar, dalgaların ardına secdeyle düşer..

Ezelî yasların ardından uçan her karga,
Bekliyor son günümün fecrini binlerce gaga.

Eski şehrimde ne bayram ne merâsim kaldı;
Oldu her tantana dert... Ağlayacak kim kaldı?

Beklerim şimdi cömert ufkunu bir başka günün;
Geldi borç üstüne borç aksi sadâsiyle «dün» ün.

Doğrudan doğruya bir devre çıkan kaç yol var?
Ey kalan arkada boy boy çelik istasyonlar!

Her geçen içti serin çeşmelerimden tas tas;
Bilirim kalmayacak kimseye ismim mirâs.

Şanlı bir fethi satan komşularım kalsa da lâl;
Bildirir âleme iflâsımı zâlim tellâl!

Ve eğer soframı kurmazsa misafir günler,
Elvedâ - ey susayan gölgeme - bâkir günler.

Hasan ÇELEBİ

Tefrika No. 4

Yazan : **Yusuf Ziya ORTAÇ**

Okudum.. Kendi kulaklarıma bile yabancı gelen bir sesle okudum..

Masanın başında oturan, sessiz, yumuşak adam, beni ne kadar iyi bir yüzle dinledi. Onu hiç tanımıyorum. İsmi bile kulaklarıma yabancı: Rıza Göktekin! Gömleğinin yakasına yayılmış gerdanı altında, boyun bağısı, yana kaymış siyah bir düğüm! Hiç konuşmuyor. Yalnız, utangaç gözlerle, arasıra A. Şemsettinle bana, babam kadar tatlı gözlerle baktığını görüyorum. Bir aralık, masanın üstüne koyduğu yumuşak, kalıpsız fesi yere düşmüştü. Etraftan, yarış eden seslerle atıldılar:

— Rıza beyefendi, fesiniz düştü..

Biraz düşündükten sonra, ağır ağır başını eğip yeer baktı ve boynunu büktü:

— Giderken alırım!

Akşama doğru Dernekten çıktık. Merdivenleri inerken Kemal Fahir arkamdan koştu:

— Nihat Ahmet bey.. Nihat Ahmet bey!

— Efendim..

— Okuduğunuz şiiri bana lûtfeder misiniz?

Sonra, elile, çıktığımız kapıya doğru bir işaret yaptı:

— Rıza Göktekin bey Dernek mecmuasında neşrini istediler!

Cebimdeki bir kaç kâğıdın arasından bu şiiri ne kadar güç buldum, bilemezsiniz!

Yolda A. Şemsettin koluma girdi:

— Sarayburnu gazinosuna gidiyoruz.. Orada, daha rahat konuşurduk.. Gelmez misiniz?

O kadar bahtiyardım ki annemin, yalı penceresinden, erken dönmem için vapura ettiği işaretleri bile unuttum!

Yan yokuştan Gülhane parkının önüne indik. Bizimle beraber iki kişi daha geliyor : Cemil Suatla Behzat Reşit. Biri ne kadar ağırsa öbürü o kadar hafif. Sokaklara sığmıyan boppalıklarla herkesi kendisine baktırıyor. Bahçede onları tanıyan kızlar var. Bir kaç kere, peçeleri naltından isimlerinin hasretle fısıldandığını duydum.

Sarayburnu gazinosu beyaz örtülü masalarla uzanıyor. Mavi denize karşı, rahat koltuklara oturduk. Marmara ile Boğazın birleştiği ve ayrıldığı noktadayız. Açıklarda, batının kızıllığını direklerine germiş bir kaç yelkenli..

Garson listeyi getirdi :

Dondurma 5 kuruş.. Portakal şurubu 5 kuruş.. Frenk üzümü şurubu 5 kuruş.. Pasta 5 kuruş.

Yüzüme sıcak bir kan dalgası çıkıyor, terlemeğe başlıyorum..

Kahve 100 para.. Gazoz 100 para.. Limonata 100 para..

Denizden kopan serin bir rüzgâr alnımı okşuyor.. Oooh, biraz ferahlıyorum. Yelek cebimdeki servetim, muhakkak bunlardan birini ödemeğe yetecektir.

A. Şemsettin, buranın her zamanki müşterisi galiba. Düşünmeden emrediyor:

— Limonata..

Elimden listeyi bırakıyorum.

— Bana da...

Behzat Reşit, teklifsiz bir kahkaha ile elini dizime vuruyor:

— Anlaşıldı, sen de bizdensin!..

Gözlerindeki şeytan, iki parmağını yelek cebime sokmuş, kuruşları, metelikleri sayıyordu.. Korkumu, bir gülümseme ile yumuşatarak yüzüne baktım. O, şakacı, pervasız, devam etti:

— Biz burada pastayla limonatayı, bir türlü yanyana getiremedik! Birinden bir lokma ısırıp öbüründen bir yudum içmek...

Gözlerini süzerek ağzını şapırdattı:

— Bu, hiç birimize nasip olmıyan bir lezzettir.. Ancak, tahayyül edebildiğimiz bir lezzet!

Limonatalarımız geliyor.. Şiirlerini okuyorlar, şiirlerimi okuyorum... Akşam ne çabuk oldu bugün.. Boğaz sularında bir ürperiş.. Üsküdarın camları tutuşmuş.. Karacaahmet selvilerinden gece tütmeğe başladı.. Park bekçileri kapanma saatinin geldiğini çıngıraklar çalarak haber veriyorlar.. Kalkıyoruz.. Ağaçlıklı, tenha yollarda, elleri biribirinden koparak ayrılan çiftler var..

Bugünü hiç unutmıyacağım.

***

Kanlıcaya ışıkları yanmış bir vapurla döndüm. Annem, bahçe kapısında beni iki dargın kelime ile karşıladı:

— Aşk olsun!

Yüzüne, ilk defa cesaretle baktım. Sustu..

Bir günde, çocukluktan erkekliğe geçmiştim.

Doğru yemek odasına gidiyoruz. Çiçekler içinde bir sofra beni bekliyormuş. Yengem, en mesut sesile konuşuyor:

— Seni ne kadar sevdiğimi anladın mı Nihat?.. Hayata ilk adımı yengenin yalısından attın.. Bu unutulmaz günün hâtırasında ben de varım, değil mi?

Saçlarımı okşıyan elini öpüyorum:

— Şüphesiz yengeceğim...

Annemin yüzünde hiddet yok, gurur var. Zavallı annem! Ona tekrar acıyorum: Daha şimdiden benimle övünüyor galiba...

***

16 Temmuz, 1913

Bu sabah, yolda bizim topal postacıya rasgeldim. Elindeki üç dört zarftan birini bana uzattı:

— Size bir mektup!

Şaşırdım âdeta.. Son bir kaç gündür hayatımda ne çok değişiklikler oluyor. İşte, bu da onlardan biri: adımı üstünde gördüğüm ilk zarf!

(Devamı var)

Seçme, Güzel Şiirler

Yaylâ Gülü

Başında bahardan güzel yemeni,
Kavsi kuzah gibi belinde şalın!
Geceler gözüne çekmiş sürmeni,
Elinde en içli şair kavalın...

Sende şu dünyanın bütün vefası,
Söyle nerde var bu yaylâ havası?.
Varsın dalda bülbül dokusun yası :
Şirindağ yolları senin sevdalın!

Ufukta erirken gün yana yana,
Türküler söylersin gidip ağana;
Bilsen Ayşe, bilsen ne mutlu sana :
Ağılda davarın, kovanda balın...

Turgut TONUÇ

●

Rivâyet

Bir tatlı sükûn esmede ömrün batısından..
El çekti gönül gayrı günün safsatasından,

Yâdetmeğe gelmez oluyor git gide mazi,
Bir önür oluyor gönlüme mihmânı buyurdu,

Bir ömr oluyor gönlüme mimânı buyurdu,
Hâlâ yanarak bahseder ilk hâtırasından..

Duydum o «rivâyet» de serâpa unutulmuş,
Bilmem ne zaman vazgeçecek kendi yasından.

Sâdî sazının bağrını beyhude kanatma;
Kim dinleyecek kâm alacak gam havasından..

Ercümend BERKER (Sâdî)

●

Ülkümüz

Türk gibi yüce kişi geldi mi bu cihana,
Diye, göğüs kabartıp haykırıver yabana.
Yankılar uzaklardan cevap verirler sana,
Derler ki, saygı göster Atandan gelen kana.
Üstünlüğün kaynağı ne canın, ne sanındır.
Üstünlüğün kaynağı taşıdığın kanındır.
Ataların kanları damarlarda şahlandı.
(Kızılelma) dağları Türkün ismini andı.
Bütün çarpan gönüller ülkümüze inandı.
Yürekler bu ülkünün ateşlerile yandı.
Kalblerdeki kıvılcım şimdi ateş olmada,
O bir güneş olacak birgün (Kızılelma) da

İLHAN DEMREN

Rüya

Uçuyor uçuyorum cennete bir akın var
Bütün (âlem) orada: tatlı hisler, rüyalar
Uçuyorum: kapılar, kapılar açılıyor
Nurlar ve bütün renkler: sarı, pembe, yeşil, mor..
Sedef yapraklı güller, inci döken fidanlar
Bir kahkaha halinde rüya gibi insanlar
Sonra şeffaf bir duvar, ardında saraylar,
Pırıl pırıl ışıklar, yıldızlar, sırma aylar..
(Alaimi semanın) bir parçası sarı, mor
Allar, yeşillerle yere düşmüş yatıyor.
Koşuyor, dansediyor çırılçıplak genç kızlar
Çılgınca heveslerle başı boş ve yalnızlar
Semanın yıkandığı ışıklardan bir nehir
Kenarına uzanmış nurla aydan bir şehir
Hiç doğmamış genç ruhlar, yeni doğmuş melekler
Bir ay gibi çiçekler: sanki nur içecekler
Güneşe bakıyorum ocaksız bir kızıl kor
Işıklar dansediyor, alevler dansediyor
... Uçuyor uçuyorum şeffaf sanılan tenler
Hülya gibi kadınlar, o her şeye gülenler
Uçuyor uçuyorum: gökte bir serinlik var
Uçuyor uçuyorum, kapanıyor kapılar

Füsun ROYLA

●

Kahkahalar

Etrafımda kırılan billûr kâseler gibi
Birden çok bestelerle koşuyor kahkahalar
Muhitine bazısı sevinçliyim der gibi
Neş'eli gönüllerden coşuyor kahkahalar..

Kimi hayata karşı nefreti haykırıyor,
Kimi acılarına cevap veren arıyor,
Kimi siyah tül gibi gönülleri sarıyor,
Ayrı ayrı hisleri taşıyor kahkahalar..

Bazı istihza ile soruyor kâinatı
Acep ne, varlıktaki isyan etme inadı?
Bazısında sezilir hoş bir hâtıra yadı.
Ayrı ayrı ufukta yaşıyor kahkahalar..

ALİ ARCAK

●

Soru

Gönlüm, yüce yücedir,
Benim halim nicedir?
Ömrüm bir bilmecedir,
Benim halim nicedir?
Sır olur neye ersem,
Ben kime gönül versem?
Her şeye göğüs gersem,
Benim halim nicedir?
Göğü devirdi ahım,
Dağı savurdu vahım,
Söylesene Allahım!
Benim halim nicedir?

Selâhattin ERTÜRK

157

MÜTEFEKKİR DERGİLER